

המקדש וכליו

הערכה המושלמת להעברת
נושא המקדש לילדי הגן

בנימין קוסובסקי

נכתב ע"י בנימין קוסובסקי, תשע"ד

© כל הזכויות שמורות למחבר

בערכה מופיעים צילומי דגמי המקדש של מיכאל אוסניס

עמוד השער עוצב בידי אורנית ביטון

להערות והצעות ניתן לפנות למייל Benjikosov@gmail.com
ניתן לרכוש דרך המייל הנ"ל, או בטלפון מספר 054-480-0020
(עדיף לפנות ב-sms)

תוכן עניינים

2	תוכן עניינים
4	דברי פתיחה
7	עקרונות יסוד
19	היכרות עם נושא המקדש
37	מבנה כללי של המקדש
40	חצר המקדש
58	בית המקדש

רשימת הפעילויות

19	פעילות פתיחה	👤
21	מה קרה בהר המוריה?	👤
23	היכן יבנה המקדש?	👤
24	דוד חולם על בית המקדש	👤
28	מנין ישראל, המגפה, ובניית מזבח בהר המוריה	👤
32	בשביל מה צריך בית מקדש	👤
32	כל הפיות פונים לירושלים	👤
33	תפילת שלמה	👤
35	הכנסת הארון לקודש הקודשים	👤
39	מבנה בית המקדש	👤
44	בניית כלי נגינה	👤

44	הכנת בגדי הלווים	📖
51	בונים את מזבח העולה והדגמת זריקת הדם	📖
53	איך נבחר מי יקריב את הקורבן?	📖
56	הדגמה מעשית של קידוש ידיים ורגליים	📖
66	הכנת לחם הפנים מעיסת נייר	📖
72	מתקשים בבניית מנורה הזהב	📖
76	טחינת סממני הקטורת	📖
76	שריפת הקטורת על המזבח	📖
83	כרובים מביטים זה בזה	📖
83	דגם ארון הברית	📖
84	דמיון המקדש	📖
84	חידון על המקדש	📖

דברי פתיחה

בכל בוקר אנחנו קמים לעוד יום שמח עם ילדי הגן. שמחים לראות את הילדים, לדרוש בשלומם היום.

חשוב לנו מאוד החינוך של הילדים, וגם שילמדו עוד דברים חדשים. כל החיים עוד לפניהם, ואנחנו גם רוצים שיהיו מוכנים לכיתה א'.

אנחנו רוצים שהילד ידע את הקשר שלו לתורה, לעם ישראל, לארץ, למדינה. וכמובן הכל מתוך אהבה לילדים ולעבודה.

אנחנו מלמדים בגן על ירושלים כדי לבנות אצל הילדים את הקשר לעם היהודי. **קדושתה וחשיבותה של ירושלים נובעת מבית המקדש ששכן בה.**

בדרך כלל מלמדים על בית המקדש לפני חנוכה. כדי שנוכל לספר על טיהור המקדש של החשמונאים.

הערכה הזאת נועדה לעזור לך ללמד בגן על בית המקדש.

היכרות קצרה

שמי בנימין. הניסיון שלי בתחום הגנים הוא בעיקר מהוראה תורנית. צברתי בגני הילדים שעות רבות של לימוד פרשת שבוע, חגים, מידות וכמובן על המקדש. המפגשים שלי מלווים בהצגות, שירים, המחשבות רבות ועוד. הילדים מחכים שאבוא לגן, ואוהבים ללמוד. הילדים זוכרים ומספרים להוריהם את מה שאנחנו לומדים בגן, ואני שומע על כך מההורים.

אני מבחין באופן מובהק בין סוגי מפגשים שונים. במפגש של סיפור מילולי אני עלול לפעמים להפסיק כדי לעשות שקט. אמנם לילדים יש אמון במפגשים ולכן משתפים פעולה, אבל קיים קושי. מאידך, במפגש שבו אני עושה פעילויות המלוות בהמחשות הילדים איתי לגמרי, בלא יוצא מן הכלל.

במהלך השנים שאני מלמד בגן, ייצרתי פעילויות רבות, המלוות בהמחשות ויוצרות עניין אצל הילדים. את כל הפעילויות הללו בנושא המקדש אני שמח לתת לך בערכה הזו.

כמו כן, אני מבין שהנושא של בית המקדש דורש לימוד רב והעמקה בכל מקורות היהדות, דבר שלא כל גננת יכולה להרשות לעצמה. אני יכול להעיד על עצמי שכתלמיד ישיבה במשך

שנים, לקח לי הרבה זמן עד שהגעתי ללמוד על בית המקדש. ישנם נושאים רבים בסיסיים הרבה יותר הקדומים לזה. גם כאשר הגעתי ללימוד עצמו, נוכחתי לדעת שהעניין דורש מאמץ והשקעה רבה. בערכה זו אני מגיש לך את הכל ערוך ומוכן על מגש של כסף, ומה שנותר הוא רק לאכול.

סיפורים מהשטח

כאשר רציתי לכתוב את הערכה הזו, התייעצתי עם אחת הגננות שאני מלמד בגן שלה. מדובר בגננת מצליחה מאוד, בעלת ניסיון של כ-30 שנה, שמתחדשת ולומדת כל הזמן. סיפרתי לה על כוונתי, והזכרתי לה כדוגמא את אחד המפגשים שלי שבהם לימדתי על המזבח. היא אמרה שבאותו מפגש היתה במקרה בגן פסיכולוגית והיא מאוד התרשמה מההמחשה. היא הוסיפה שהיתה שמחה לקיים בגן מפגשים מהסוג הזה, והודתה בפני שבאמת הזמן דוחק ואין לה זמן להכין את כל הפעילויות. הקושי הוא הן במחשבה על הפעילויות והן בלימוד הרקע לכל דבר.

גננת אחרת ששוחחתי איתה, שגם היא מלמדת בגן שנים רבות, אמרה שמה שגננת צריכה היום לדעת זה הרבה יותר ממה שהיתה צריכה לדעת פעם. ישנם דברים שנלמדו בעבר בכיתה ו', והיום כבר הגננת מלמדת אותם. הילדים היום חכמים מאוד, וקשה מאוד לגננת להתחדש וללמוד דיו כדי לספק את הצורך הלימודי שלהם.

גם היא חיזקה אותי מאוד בצורך בכתיבת ערכה כזו שתסייע לגננות ללמוד את חומר הרקע לנושא המקדש.

שאלתי את אחת הגננות איך היא מלמדת על נושא המקדש. היא סיפרה לי שחשוב לה להעביר לילדים רושם גדול והתפעלות מיופיו של הבית. היא מספרת לילדים עד כמה עולי הרגל התרגשו בעליה לבית המקדש. אבל אז, כשהיא מגיעה לבית המקדש עצמו, ורוצה לספר מה בדיוק היה שם – היא נתקעת. היא לא יודעת מה לומר לילדים, כי יש לה פער גדול בידע. בנושאים אחרים כשהיא מרגישה שהילדים יודעים הרבה, נותר לה רק לעשות לילדים סדר בין התקופות והדמויות שהם מבלבלים. אבל בנושא המקדש גם הידע עצמו לא ברור אצלה.

רגע אחד לפני שמתחילים

המטרה שלנו בערכה הזו היא שהמפגשים בגן יהיו מוצלחים. שכל מפגש יהיה חוויה – לך ולילדים. המפגשים יהיו רגועים, שמחים, מועילים. שתוכלי לישון יותר טוב בלילה, בלי לחשוב עד מאוחר בלילה מה ללמד מחר.

גם לגננת מגיע להתחדש עם לימוד נושאים חדשים. העשרה גורמת לנו הרגשה טובה, ונותנת לנו תחושה שגם אנחנו מתקדמים.

בפרק הראשון נסדר את עקרונות הפעולה שלנו בערכה, ושאר הערכה תסייע ליישם אותם בתחום הלימודי של המקדש.

עם ערכה זו תקבלי בצורה מסודרת וממוקדת את כל מה שאתה צריכה לדעת בנושא הלימודי. כמו כן תקבלי רעיונות לפעילויות שמתוכן תבחרי את הפעילויות המתאימות לגן שלך, על פי הרמה ועל פי נטיות לבך.

בערכה ישנם 8 פוסטרים של כלי המקדש. הפוסטרים מותאמים לספר. כך שבכל מה שתבחרי ללמד מתוך הספר הזה, תוכלי להיעזר לשם כך בפוסטרים.

הפעילויות בערכה מותאמים לרמת גן הילדים. מעתה, כל החומר מרוכז במקום אחד, ואין צורך לאסוף אותו ולחפש אותו בספרים או באינטרנט.

❏ כדי לבחור את הכהן שיקריב את הקורבן היו עושים פיס. כל הילדים יוציאו אצבע או שתיים (נסביר לילדים מדוע לא מוציאים אגודל), ונבקש מאחד מהם שיבחר מספר גדול. נספור, אגודלים. נדגים לילדים איך נבחר המקריב. נסביר לילדים מדוע כל הכוהנים רצו לעבוד בעצמם במקדש.

כיוור הנחושת

כיוור הנחושת

עברנו את המזבח, ואנחנו בדרך לאולם. בדרכנו אנו פוגשים בכיוור הנחושת. אמנם אין הוא כלי עיקרי כמו המזבח, אך דווקא לשימוש בכיוור יוכלו הילדים להתחבר יותר מכיוון ששטיפת ידיים ורגליים הוא דבר שהם רגילים לעשותו.

מבנה הכיוור ומיקומו

שמות פרק ל, יח-כ

וַעֲשִׂיתָ כִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְכִנּוֹ

[קערה] נְחֹשֶׁת לְרִחְצָה וְנָתַתָּ אֹתוֹ בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁמָּה מַיִם: וְרָחֲצוּ אֶהְרֶן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם: בְּבֹאֵם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ מַיִם וְלֹא יָמָתוּ אוֹ בְּגָשְׁתָם אֶל הַמִּזְבֵּחַ לְשֵׁרֶת לְהִקְטִיר אִשָּׁה לִיקְנָק:

משנה מסכת מידות פרק ג

הכיוור היה בין האולם ולמזבח, ומשוך כלפי הדרום.

משנה וברייתא מסכת יומא פרק ג

בן קטין עשה שנים עשר דד [=ברזים] לכיור, שלא היו לו אלא שנים. כדי שיהיו שנים עשר אחיו הכהנים העסוקין בתמיד מקדשין ידיהן ורגליהן בבת אחת.

ואף הוא עשה מוכני [=מנוף להורדה לתוך הבור] לכיור שלא יהיו מימיו נפסלין בלינה⁶.

רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ה

מצוה לקדש [ידיים ורגליים] ממִי הכיור. ואם קידש מאחד מכלי השרת הרי זה כשר, אבל כלי החול אינם מקדשין...

כל המימות כשרים לקידוש בין מים חיים [=מי מעיין] בין מי מקווה...

סיכום

הכיור עשוי מנחושת.

הכיור עומד בין האולם ובין המזבח, ומשוך מעט לדרום.

בן קטין הוסיף לו ברזים כדי שהכהנים יוכלו לטול ידיים יחד ולא יצטרכו להתעכב.⁷

בן קטין בנה מנוף שמאפשר להוריד בכל לילה את הכיור לתוך הבור, כדי שיוכלו להשתמש במי הכיור גם למחרת.

למעשה אפשר לקדש ידיים ורגליים בכל מים, ובלבד שישפוך אותם מתוך אחד מכלי המקדש.

⁶ כל דבר הנמצא בכלי בבית המקדש מתקדש, וכאשר עובר עליו הלילה אינו ראוי עוד לשימוש. כדי למנוע זאת מהמים שבכיור היו מורידים אותו בלילה לתוך בור מים, וזה היה מונע מהמים להיפסל בלינה ומאפשר את המשך השימוש בהם.

⁷ בקורבן התמיד עובדים 12 כהנים יחד.

איך נוטלים ידיים ורגליים?

זבחים דף יט עמוד ב

כיצד מצות קידוש? מניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית ומקדש;

רבי יוסי ברבי יהודה אומר: מניח שתי ידיו זו על גב זו ועל גבי שתי רגליו זו על גבי זו ומקדש; אמרו לו: הפלגת [=הגזמת]! אי אפשר לעשות כן.

רמב"ן שמות פרק ל פסוק יט

הרחיצה הזו דרך כבוד שלמעלה, כי כל הקרב לשולחן המלכים לשרת וליגע בפת בג המלך וביין משתיו רוחץ ידיו **בעבור היות הידים עסקניות.** והוסיף כאן לרוחץ הרגלים בעבור היות הכהנים משרתים יחפים ויש בני אדם שיש ברגליהם זוהמא וכיעור.

ועל דרך האמת, בעבור היות ראש האדם וסופו הידים והרגלים, כי הידים למעלה מכל גופו בהגביהו אותן, והרגלים למטה...

סיכום

קידוש ידיים ורגלים נעשה לפני כל עבודה במקדש. בין עבודה על המזבח שבחצר ובין כניסה לתוך המקדש.

למעשה מניחים יד אחת על כל רגל, ואז שופכים את המים.

שתי סיבות מונה הרמב"ן לכך שמקדשים דווקא את הידיים והרגליים:

א. כפות הידיים וכפות הרגליים מתלכלכות יותר משאר האברים.

ב. אלו הם קצות הגוף (כאשר מרימים את הידיים למעלה) ורחיצתם כרחיצת כל הגוף.

הדגמה מעשית של קידוש ידיים ורגליים

חומרים: גיגית, נטלה, מגבת.

⊠ נדגים את הדרך שבה מקדשים ידיים ורגליים. נראה לילדים איך חשב ר' יוסי ברבי יהודה שצריך לעשות (רגל על רגל ומעליהן יד על יד). נבקש מהילדים לנסות גם כן. לאחר מכן נראה את הדרך של חכמים (יד על רגל ויד שניה על רגל שנייה), ונבקש מהילדים לעשות כך גם כן.

⊠ בשלב זה נראה איך רוחצים את הידיים והרגליים. נביא גיגית גדולה ונטלה, ילד אחד יהיה הכהן ויעמוד בתוכה בצורה המתאימה וילד שני ישפוך את המים.

⊠ יש להסביר מדוע שוטפים דווקא את הידיים והרגליים. זה הקצוות של הגוף והם גם הכי מתלכלכים (הידיים ממה שאנחנו נוגעים בו, והרגליים מהרצפה, מהחול וכד').

⊠ אפשר להזמין ילד שישכב במרכז הגן כשידיו מתוחות למעלה, ולהראות לילדים שזה קצה הגוף. (אמנם אפשר להראות את זה גם בעמידה, אך שכיבה במרכז הגן היא יותר מוזרה מה שיגרום להסבר להיחרט יותר בראש הילדים.)